

Növényegészségügy nemzetközi éve

Az új károsítók megjelenésének fő oka az emberi felelőtlenség

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének kezdeményezésére a tagországok a 2020-as évet a növényegészségügy nemzetközi évének nyilvánították. Ebből az alkalomból kértük meg Jordán László igazgatót, a Nébih Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság vezetőjét, mondja el, miben látja ennek jelentőségét.

– *Miért volt szükség a növényegészségügy nemzetközi évének meghirdetésére?*

– Fontosnak tartjuk, hogy minél többen tisztában legyenek e szakterület szerepével, helyzetével. A prevenció, a megelőzés mindig egy megfoghatatlan dolog, hiszen valami olyan ellen védekezünk, ami nincs itt, amit nem látunk. Éppen ezért a nemzetközi szervezetek és a szakma szeretné felhívni mindenki figyelmét arra, hogy a növényi károsítók mekkora veszteséget okoznak a nagyvilágban. Az élelmiszerlánc alapját a növények jelentik, hiszen növénytermesztés nélkül nem lenne sem élelmiszer, sem takarmány az állatoknak. Ha a növények különféle kártevők és kórokozók hatására megbetegsznek, elpusztulnak, az súlyos nemzetgazdasági károkat okozhat. A múltban és a jelenben is előfordulnak olyan növényi járványok, károsítógradációk, melyek egyes területeken élelmiszerhiányt, éhínséget idéztek elő. A kereskedelem globalizációja és az éghajlatváltozás következtében számos károsító szervezet az eredeti élőhelyétől nagy távolságokra is el tud jutni, és ott számára kedvező természeti feltételek esetén képes megtelepedni, elszaporodni. E károsítók egy része többnyire emberi segítséggel (például kereskedelmi szállítmányokkal, személyes poggyásszal) „közlekedik”. Ezeknek a behurcolt károsítóknak a veszélyessége abban rejlik, hogy gyorsan képesek elterjedni, mivel nincsenek természetes ellenségeik és nincs kifejlesztve ellenük megfelelő növényvédelmi technológia sem. Így a leghatékonyabb megoldás a nem honos károsítók bekerülésének megelőzése.

■ Egységes európai szabályozás

– *Milyennek látja a növényegészségügy helyzetét a világban, Európában és Magyarországon? Milyen veszélyeket lát ezen a területen?*

– Földünk különböző területein más-más károsítók honosak. Ezek között vannak olyanok, amelyek az adott területen egyáltalán nem jelentenek problémát, mivel hatékonyan tudnak ellenük védekezni, vagy fennáll a természetes egyensúly, így nem is kell ellenük érdemben védekezni. Az EU Élelmiszer-biztonsági Hivatala (EFSA) és az Európai és Mediterrán Térség

Növényvédelmi Szervezete (EPPO) károsító-kockázatelemzései alapján alakult ki az EU vizsgálatköteles károsítóinak listája. A zárlati károsítók listáján olyan fajok szerepelnek, melyek akkora veszélyt jelentenek, hogy komoly gazdasági, természeti és társadalmi kárt képesek okozni az EU területén, és a bekerülésük kockázata is magas. Természetesen az egyes országokban más károsítók fordulnak elő, más az ellenőrzési kapacitás és annak gyakorlata, megbízhatósága, ennek megfelelően termék-kockázatelemzést is végeznek, így kialakult az állandó és az ideiglenes behozatali tilalom alá tartozó áruk köre is, mely sok esetben egy-egy országhoz vagy kontinenshez kapcsolódik. Például vetőburgonyát vagy szőlőtőkét Svájc kivételével egyetlen harmadik országból sem lehet behozni az EU területére.

A 2019. december 14-én bevezetett új EU-rendeletet által egységesebb és szigorúbb rendelkezések bevezetésére került sor. Ennek célja, hogy a tagállamokon belül az ellenőrző hatóságok mellett a termelők és forgalmazók is nagyobb hangsúlyt fektessenek a növények károsítóktól való mentességére és nyomonkövethetőségére.

■ A Nébih szerepe

– *Miben látja a Nébih szerepét, feladatait a növényegészségüggyel kapcsolatos tevékenység ellátásában?*

– A Nébih a hazai szakmai érdekeket képviseli a többi tagállam és az EU-bizottság előtt, csakúgy mint a hazai ellenőrző hatóság és az érintett szektor felé. Ennek

a munkának a részét képezi az uniós jogszabályalkotásban való részvétel, e jogszabályok hazai alkalmazásának elősegítése, szükség esetén kiegészítő hazai jogszabályok tervezetének elkészítése. Tagállami kötelezettségünk az ellenőrzési eredményeink megosztása, így különböző jelentéseket kell készítenünk a bizottságnak. Részben ehhez is kapcsolódik a hazánk esetében leginkább kockázatos zárlati károsítók felderítésének megtervezése, a végrehajtás figyelemmel kísérése, szükség esetén a tervek módosítása. Mindehhez szakmai útmutatókat és az ellenőrzési adatok rögzítésére, elemzésére alkalmas informatikai rendszert biztosítunk. Az ellenőrzéseket végző növényvédelmi felügyelők éves szakmai továbbképzését is a Nébih végzi, de emellett a szektor érdekképviseleti szervezeteivel, termelői szervezetekkel is együttműködünk, tagjaiknak akár rendezvényeken, akár írásban is tájékoztatást adunk. Természetesen a változásokról, a kockázatot jelentő károsítókról honlapunkon is rendszeresen közzétesszük az aktuális információkat.

– *Milyen feladatokat ró Ön szerint a növényegészségügyi feladatok ellátása a növényvédelemben dolgozókra?*

– Minden, a növényvédelemben dolgozó szakembernek, termelőnek a szakmai ismereteinek, végzettségének és tevékenységének megfelelően, de van növényegészségügyi feladata is. A legalapvetőbb feladat és jogszabályi kötelezettség is, hogy a zárlati károsítók feltételezett megjelenését jelezni kell az ellenőrző hatóságnak. Természetesen nem várható el mindenkitől, hogy egy olyan károsítót beazonosítson, amely nincs is jelen hazánkban, azonban ha valami olyan tünetet, kártételt tapasztalunk, amiről csak annyit tudunk megállapítani, hogy „ilyen eddig nem volt”, mindenképp szakemberhez kell fordulni. Legyen az egy

INTERNATIONAL YEAR OF
PLANT HEALTH

2020

PROTECTING PLANTS,
PROTECTING LIFE

növényvédelemben jártas szakember vagy növényorvos, aki akár be is tudja azonosítani a károsítót, vagy az ellenőrző hatóság, így közvetlenül hatósági mintavétel alapján lehet eldönteni, hogy zárlati károsítóról van-e szó. A növényvédelmi

A behurcolt károsítók veszélyessége abban rejlik, hogy gyorsan képesek elterjedni, mivel nincsenek természetes ellenségeik és nincs ellenük megfelelő növényvédelmi technológia sem. Így a leghatékonyabb megoldás a bekerülésük megelőzése.

■ Szakmai feladat a tájékoztatás is

– *Mit tehetünk mi egyszerű magánszemélyként vagy utazóként azért, hogy ne veszélyeztessük növényeinket?*

– Külföldi utazásaikról ne hozzanak haza növényt, magot, gyümölcsöt, zöldséget, virágot. A természetben való gyűjtés sok esetben természetkárosítás. A gyűjtött vagy a helyi piacon vásárolt növények, növényi termékek nem estek át semmi-

ilyen ellenőrzésen, így jóval nagyobb annak a kockázata, hogy valamilyen károsítóval fertőzöttek, még ha egészségesnek látszanak is. Ha valaki mégis nagyon szeretne behozni valamit, azt csak ellenőrzött forgalmazóhelyen, boltban, kertészeti árudában vásárolja meg. EU-n kívülről néhány kivételtől eltekintve csak növényegészségügyi bizonyítvány kíséretében hozhatóak be a növények, amit hatósági ellenőrzést követően állít ki a származási ország hatósága. Az EU-n belül pedig sok ültetésre szánt vagy már elültetett növény csak növényültetvével ellátva forgalmazható.

– *Terveznek-e valamiféle tájékoztató kampányt ebben a témában, amely felhívna a közvélemény figyelmét a növényegészségügyi szempontok fontosságára?*

– Idén számos rendezvényre kaptunk már meghívást, ahol a hallgatóságnak a növényegészségügyi követelmények változásáról és a szakterület fontosságáról fogunk tájékoztatást adni, és a hasonló meghívásoknak a továbbiakban is szívesen eleget teszünk. Ezen túlmenően több rendezvényt is a növényegészségügy nemzetközi évének szentelünk. Az első kapcsolódó rendezvényünket, a növényegészségügyi fórumot, március 3-án tartottuk. Itt a fás és lágyszárú szaporítóanyagot előállítók és forgalmazók számára adtunk tájékoztatást a szakterület jelentőségéről és az új követelményekről. De ezt megelőzően az Utazás kiállításán is részt vettünk, ahol kifejezetten a növények személyes poggyászban való behozatalának kockázataira hívtuk fel a figyelmet. Az év hátralevő részében tervezzük még más termelői, forgalmazói csoportok tematikus tájékoztatását, is és öszre konferenciát szentelnénk a növényegészségügy nemzetközi évének.

– *Köszönjük a beszélgetést, sok sikert kívánunk a munkájukhoz!*